

Sikker i butikken

OBS: Ikke opdateret med de nye regelændringer om unge, der er trådt i kraft i 2025!

En arbejdsmiljøguide til unge
med fritidsjob i detailhandlen

Din arbejdsgiver skal sikre, at du får grundig oplæring og instruktion

Inden du begynder i dit nye job, har din arbejdsgiver en særlig pligt til at informere dig om, hvilke risici der kan være i forbindelse med dit job, og hvad din arbejdsgiver har gjort for at sikre, at du ikke udsættes for sikkerheds- og sundhedsmæssig fare i forbindelse med dit arbejde. Din arbejdsgiver skal også instruere dig grundigt i, hvordan du kan arbejde sikkert. Du skal fx instrueres i at løfte rigtigt, og i hvilke maskiner du må bruge, og hvordan du skal bruge dem.

Hvis du ikke har forstået instruktionen, så sig til, hellere en gang for meget end en gang for lidt. Den, der instruerer dig,

har nemlig pligt til at sikre, at du forstår instruktionen – ligesom du har pligt til at følge instruktionen.

Din arbejdsgiver skal også sørge for, at der bliver ført et effektivt tilsyn med dit arbejde, sådan at det sikres, at du udfører dit arbejde sikkert og korrekt og i overensstemmelse med instruktionen. Nogle gange kan der til start være behov for, at der er en voksen og erfaren kollega, der følger dig tæt.

Der kan også være behov for løbende at følge op på instruktionen. Det skal sikre, at du får nogle gode vaner i arbejdet.

Arbejdstilsynet har haft denne pjece til gennemsyn og finder, at indholdet er i overensstemmelse med arbejdsmiljølovgivningen.

Arbejdstilsynet har alene vurderet pjecen, som den foreligger, og har ikke taget stilling til, om den dækker samtlige relevante emner inden for det pågældende område.

Hvornår må du arbejde – og hvor længe?

	13-14 årige	15-17 årige, der ikke er gået ud af 9. klasse	15-17 årige, der er gået ud af 9. klasse
Skoledag	2 timer om dagen	2 timer om dagen	8 timer om dagen og 40 timer om ugen ³⁾
Skole-fridag	7 timer om dagen ¹⁾	8 timer om dagen ²⁾	Arbejdstiden må ikke overstige den sædvanlige arbejdstid for voksne, der er beskæftiget i samme branche, dog max. 40 timer om ugen, selvom den sædvanlige arbejdstid for voksne er <i>mere</i> end 40 timer.
Skoleuge	12 timer om ugen	12 timer om ugen	
Skolefri uge	35 timer om ugen	40 timer om ugen	
Pause	30 minutter, når arbejdstiden er på mere end 4 ½ time	30 minutter, når arbejdstiden er på mere end 4 ½ time	30 minutter, når arbejdstiden er på mere end 4 ½ time
Hvile-periode	14 timer	14 timer	12 timer
Aften- og natarbejde	Må ikke arbejde i perioden kl. 20.00 - kl. 06.00	Må ikke arbejde i perioden kl. 20.00 - kl. 06.00	Må normalt ikke arbejde i perioden kl. 20.00 - kl. 06.00, – dog særlige regler for butikker, kiosker, tankstationer o.l. ⁵⁾
Fridøgn	2 døgn om ugen ⁵⁾	2 døgn om ugen	2 døgn om ugen
Ferie	Så vidt muligt en hel arbejdsfri periode i skolesommerferien	Så vidt muligt en hel arbejdsfri periode i skolesommerferien	

1) Når den samlede arbejdstid er på 7 timer, skal den ligge samlet.

2) Når den samlede arbejdstid er på 8 timer skal den ligge samlet.

3) Hvis arbejdet foregår som led i en uddannelse, skal den tid, den unge bruger på undervisning, medregnes til den daglige og den ugentlige arbejdstid.

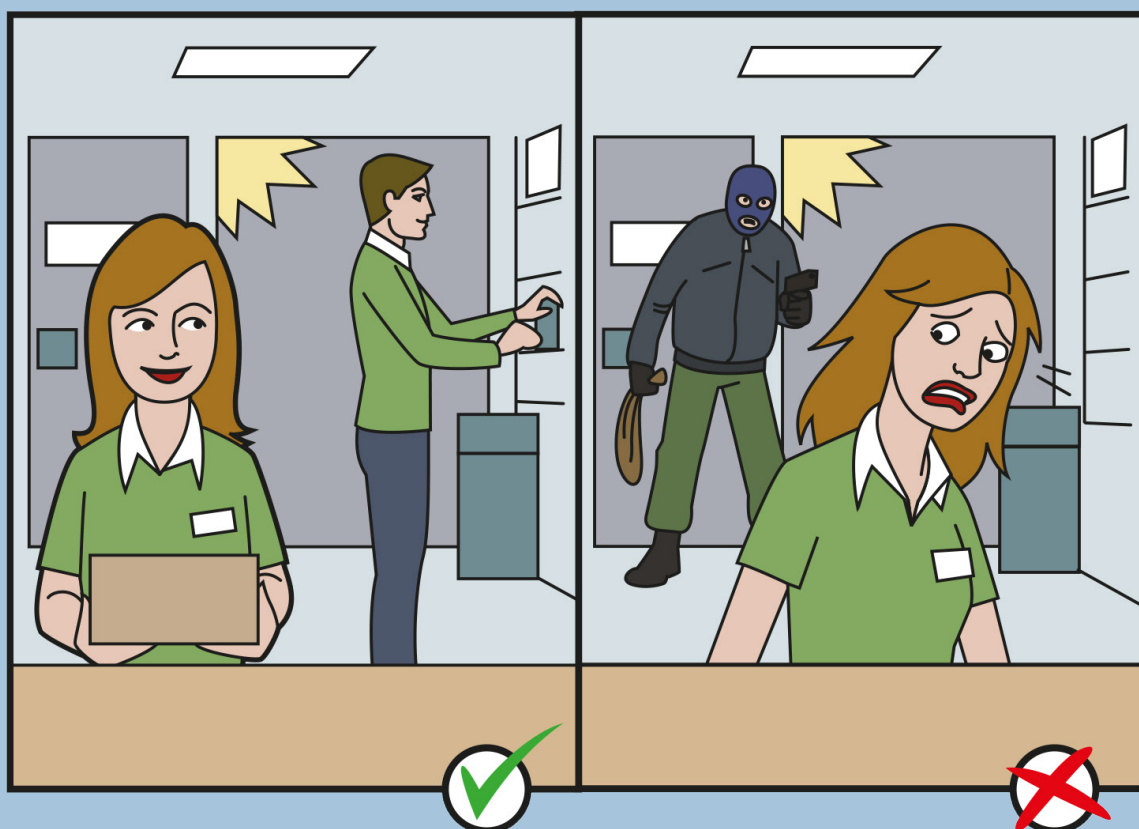
4) Det skal så vidt muligt være 2 sammenhængende fridøgn, og den ene fridag skal normalt være en søndag.

5) Der gælder særlige regler for butikker, tankstationer o.lign., der holder åbent for kunder efter kl. 20.00. Her må de unge arbejde indtil kl. 22.

Arbejd kun alene, når det er sikkert

Desværre lever vi ikke i en perfekt verden, og der kan forekomme trusler, vold og røveri. Derfor er der regler for, hvornår du må og ikke må arbejde, når du er under 18 år, og der ikke er andre over 18 år tilstede på din arbejdsplads.

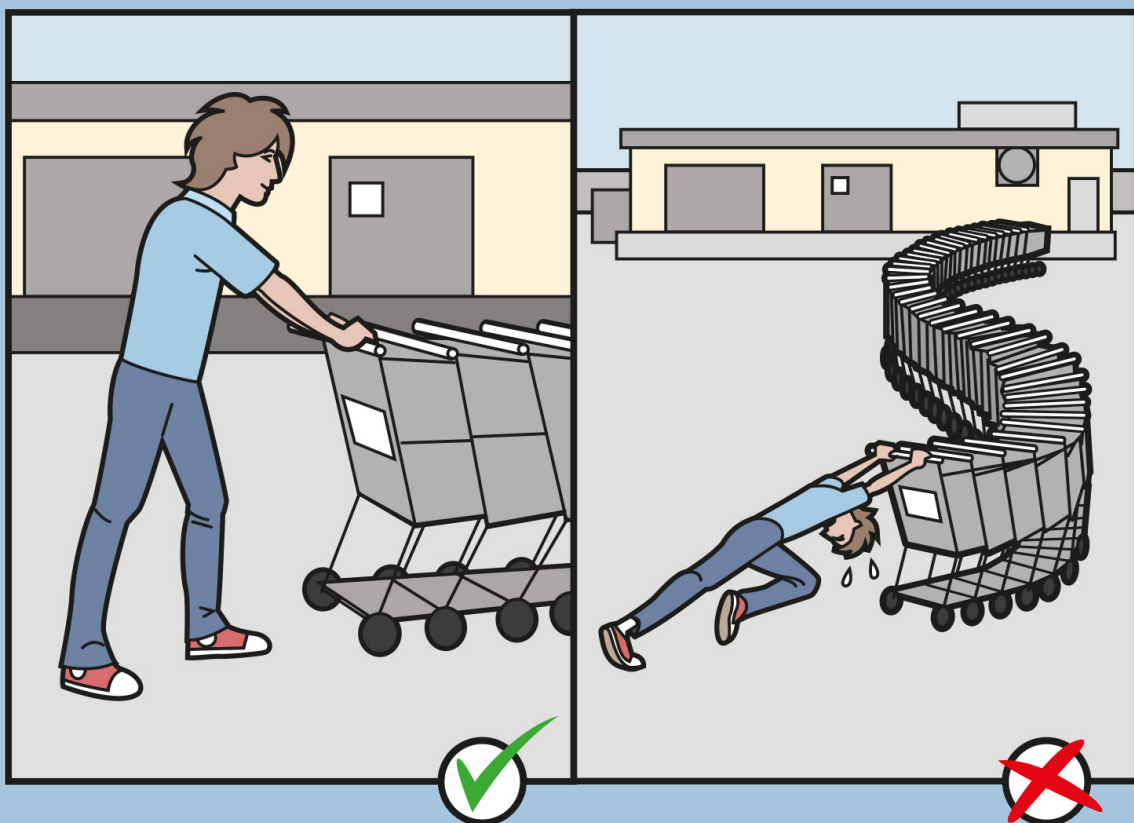
Din arbejdsgiver skal instruere dig i, hvad du skal gøre, hvis der sker røveri, tyveri, vold eller fremsættes trusler på din arbejdsplads. Du skal følge disse instruktioner.

Regler for alenearbejde

	Hvor	Hvornår
Du må ikke arbejde alene	I bagerbutikker, kiosker, grillbarer, videobutikker, netcaféer, servicestationer, butikker, eller i andre butikker, der ligger i et isoleret område uden almindelig færdsel.	På hverdage: Kl. 18.00 - kl. 06.00 I weekend/helligdage: Kl. 14.00 - kl. 06.00
Du må gerne arbejde alene eller sammen med andre unge	I storcenter med sikkerhedsvagter eller hvis arbejdet i butikken foregår under anden form for overvågning, der sikrer, at der inden for en kortere periode kan komme hjælp.	På hverdage: Kl. 18.00 - kl. 20.00 I weekend/helligdage: Kl. 14.00 - kl. 20.00

Når du løfter og håndterer varer

Regler og tips når du løfter og håndterer varer

Når du løfter en vare Få din arbejdsgiver til at vise dig, hvordan du løfter rigtigt	Ved løft af tunge byrder skal din arbejdsgiver tage særligt hensyn til din alder, køn og fysik, at løftet foretages tæt ved kroppen, og at byrdevægten i videst muligt omfang ikke overstiger 12 kg. Under tilsvarende hensyn skal det i enkelttilfælde tilstræbes, at der ikke foretages løft af byrder op til 25 kg. Forholdene er optimale når du: • Kan løfte varen lige foran dig og tæt på kroppen • Kan løfte varen, så den hele tiden er i niveauet mellem midt på lårene og albuehøjde • Ikke vrider eller bøjer i ryggen • Har et godt greb i varen • Står sikkert. Hvis du skal bære byrden over afstand, skal din arbejdsgiver sørge for, at der sker en forholdsæssig reduktion af byrdevægten.
Når du transporterer en vare	Generelt bør du undgå at bære på varer, da det belaster kroppen. Brug i stedet rullebord, t-vogn, palleløfter, sækkevogn og lignende. Vejer varen over 12 kg, må du kun transportere den ved hjælp af et teknisk hjælpemiddel. Vejer varen under 12 kg, må du bære den ca. 2 meter.
Når du skubber/trækker en palleløfter Få din arbejdsgiver til at vise dig, hvordan du bruger en palleløfter rigtigt.	Du bør ikke transportere last over ca. 250 kg på palleløfteren (= 10 ølkasser med fyldte flasker). Hvis underlaget skråner, skal vægten sænkes. Brug din egen vægt til at skubbe og trække med. Vrid og bøj ikke ryggen. Hvis du er nødt til at "ligge vandret i luften", er palleløfteren for tungt lastet.
Når du skubber kundevogne	Skub højst 10 vogne ad gangen. Færre, hvis det går lidt op ad bakke, eller asfalten er hullet og ujævn.
Når du sidder i kassen Din arbejdsgiver instruerer dig i, hvordan du skal indstille inventaret og scanne varerne, så du ikke belaster din krop unødigt.	Indstil altid stol, fodstøtte og øvrigt udstyr inden du åbner kassen. Lad varen komme tæt på dig. Grib fat og før den hen til scannerområdet uden at løfte. Scan ved at tippe varen op mod scannerruden og før den videre til bagbåndet uden at løfte.

Når du arbejder med maskiner

Hvis du er under 15 år eller ikke har afsluttet 9. klasse, må du slet ikke arbejde med maskiner, medmindre

der er tale om ufarlige husholdnings- eller kontormaskiner, fx støvsuger eller kopimaskiner.

Regler når du arbejder med maskiner

Regler når du arbejder med maskiner – du skal være fyldt 15 år og have afsluttet 9. klasse	
Pap- og plastpresse	Du må ikke betjene pressere, hvor de bevægelige dele er tilgængelige under drift. De bevægelige dele skal være fuldstændigt afskærmede. Hvis du er fyldt 15 år, og er gået ud af 9. klasse, må du gerne fylde affald i presseren og foretage presning. Men du må ikke klargøre (fx sætte bånd/bundtningstråd i), tømme, rengøre, vedligeholde presseren eller tænde for strømmen.
Åben affalds-komprimator	Er du under 18 år, må du som udgangspunkt ikke fylde affald, starte eller betjene en åben komprimator. Du må dog undtagelsesvist gerne fylde affald i en åben komprimator, hvis den er sikret mod at kunne startes – fx ved at den har en nøgleafbryder, hvor nøglen ikke er tilgængelig for unge under 18 år. Du må ikke klargøre, tømme, rengøre, vedligeholde komprimatoren eller tænde for strømmen.
Palleløfter	Er du under 18 år, må du gerne bruge almindelige palleløftere. Er du fyldt 15 år, og gået ud af 9. klasse, må du også bruge en selvkørende el-palleløfter, altså en palleløfter, der kører ved hjælp af en motor.
Gaffeltruck og gaffelstabler	Når du er fyldt 16 år og gået ud af 9. klasse, må du gerne bruge gaffel-stablere, der ikke er selvkørende, altså kører ved hjælp af en motor. Du skal være 18 år, før du må køre med gaffeltruck eller bruge en gaffel-stabler med motor.
Rengørings-og fejmaskiner	Er du under 18 år, må du ikke bruge rengørings- og fejmaskiner, medmindre din arbejdsgiver har fået dispensation fra Arbejdstilsynet. Det gælder dog kun, hvis du er fyldt 15 år og har afsluttet 9. klasse. Er du 15 år og gået ud af 9. klasse, må du dog gerne bruge rengørings- og fejmaskiner, der kører uden motor – fx en manuel fejmaskine.
Flaskeautomat	Er du 15 år og gået ud af 9. klasse, må du gerne arbejde ved flaskeautomaten/-båndet.
Friturekoger	Er du 15 år og gået ud af 9. klasse, må du efter en konkret vurdering af forholdene gerne arbejde med friturekoger – men du må aldrig tømme den eller filtrere den varme olie. Du må kun arbejde med eller i nærheden af friturekoger, hvis din arbejdsgiver har sikret, at friturekoger er fastgjort eller på anden måde sikret mod at vælte, at gulvet ikke er glat, og der er gode pladsforhold, samt at der er brand-slukningsudstyr ved friturekoger.
Udgangskasse	Når du er 15 år og gået ud af 9. klasse, må du betjene en udgangskasse. Din arbejdsgiver skal instruere dig i, hvordan du betjener kassen, indstiller inventaret, og i hvordan du håndterer kunder.
Brødkærer, pålægsmaskine, elektrisk kniv, røremaskine og lignende.	Kan du få fingrene i farlig nærhed af de skarpe dele på maskinen (det vil sige, hvis de skarpe dele ikke er afskærmede), må du ikke arbejde med maskinerne. Du må heller ikke rengøre maskiner med skarpe eller skærende klinger, før du er 18 år.

Du må kun arbejde med ufarlige stoffer og materialer

Du må ikke arbejde med farlige kemikalier, fx stoffer og materialer, der er ætsende, giftige, eksplosive, kræftfremkaldende, som kan medføre allergi, eller som indeholder opløsningsmidler. Du må heller ikke tørre op, hvis der bliver spildt et farligt kemikalie.

Nogle rengøringsmidler kan indeholde farlige stoffer.

Sådan genkender du farlige stoffer og materialer

Din arbejdsgiver har pligt til at udarbejde en skriftlig vurdering af stoffer og materialer i forbindelse med arbejdsplads-

vurderingen. Her kan du læse, om unge under 18 år må arbejde med produktet.

Din arbejdsgiver skal sikre, at du har adgang til fortegnelsen over farlige stoffer og materialer, og denne skal gennemgås i forbindelse med din oplæring og instruktion.

I forbindelse med din oplæring og instruktion skal din arbejdsgiver fortælle dig, hvilke produkter du ikke må anvende, og hvilke du må anvende. Bliver du senere i tvivl, så tjek vurdering af den kemiske risiko i arbejdspladsvurderingen, eller spørg din arbejdsgiver/leder.

Faremærkede produkter

På emballagen og i sikkerhedsdatabladet har leverandøren pligt til at mærke farlige produkter. Har et produkt et af disse faremærker på, må du som udgangspunkt ikke bruge dem:

Farepiktogrammer	Betydning
Akut giftig 	Kemikalier som er akut giftige ved hudkontakt, indånding og indtagelse
Sundhedsfare 	Kemikalier som kan give hud- og øjenirritation, allergisk hudreaktion, luftvejsirritation, sløvhed eller svimmelhed
Ætsende 	Kemikalier som virker ætsende på huden, kan give alvorlige øjenskader eller ætse metal
Kronisk sundhedsfare 	Kemikalier som giver fx kræft, skader på arveanlæg og forplantningsevne. Også kemikalier der giver allergi ved indånding, organskade eller lungeskade ved indånding
Ekspllosiv 	Ekspllosive kemikalier og genstande
Brandfarlig 	Brandfarlige væsker og deres dampe, gasser, aerosoler og faste stoffer

Opløsningsmidler

Det er forbudt for unge under 18 år at arbejde med produkter, der indeholder mere end 1% opløsningsmidler.

Inden du begynder i dit nye fritidsjob

Inden du begynder i dit nye fritidsjob, er der nogle ting, du skal vide, så du ikke kommer til skade.

I pjecen her kan du læse om, hvilke maskiner du må bruge, hvor meget du

må løfte, hvor mange kundevogne du må køre med, hvilke kemikalier du må bruge, og hvordan du skal arbejde i kassen. Der er også en oversigt over hvor længe og hvornår på døgnet, du må arbejde.

BFA HANDEL

**DANSK
ERHVERV**

**SERVICE
FORBUNDET**

LEDERNE
bringer dig videre

Danske Slagtermestre

Drivkraft
Danmark

HK
HANDEL

BKD

Fødevare
forbundet
NNF

ba
BRUGSFØRENINGERNES
ARBEJDSGIVERFORENING

I BFA handel samarbejder arbejdsmarkedets parter for at sikre et sikkert og sundt arbejdsmiljø i detailbranchen. BFA Handel har til formål at medvirke ved løsning af sikkerheds- og sundhedsspørgsmål og derved understøtte arbejdsmiljøindsatsen i virksomheder inden for detailhandelen. Projektledelse: Dansk Erhverv og HK Handel. BFA Handel er en del af Branchefællesskabet for Arbejdsmiljø (BFA) Handel, Finans og Kontor

BFA HANDEL

BFA Handels Fællessekretariatet
Dansk Erhverv • Børsen • 1217 København K
info@bfahandel.dk • www.bfahandelfinanskontor.dk